

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

17 юли 2014 година *

„Преюдициално запитване — Свободно движение на хора — Достъп до адвокатската професия — Възможност за отказ на вписване в адвокатската колегия на граждани на държава членка, придобили професионална квалификация като адвокат в друга държава членка — Злоупотреба с право“

По съединени дела C-58/13 и C-59/13

с предмет преюдициални запитвания на основание член 267 ДФЕС, отправени от Consiglio Nazionale Forense (Италия) с актове от 29 септември 2012 г., постъпили в Съда на 4 февруари 2013 г., в рамките на производства по дела

Angelo Alberto Torresi (C-58/13),

Pierfrancesco Torresi (C-59/13)

срещу

Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: V. Skouris, председател, K. Lenaerts, заместник-председател, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen (докладчик), E. Juhász и M. Safjan (председатели на състави), A. Rosas, D. Šváby, M. Berger, S. Rodin, F. Biltgen и K. Jürimäe, съдии,

генерален адвокат: N. Wahl,

секретар: A. Impellizzeri, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 11 февруари 2014 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за А. и Р. Torresi, от С. Torresi, avvocato
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- за испанското правителство, от A. Rubio González и S. Centeno Huerta, в качеството на представители,

* Език на производството: италиански.

- за австрийското правителство, от A. Posch, в качеството на представител,
- за полското правителство, от B. Majczyna, в качеството на представител,
- за румънското правителство, от R.-H. Radu, R.-I. Hatieganu и A.-L. Crișan, в качеството на представители,
- за Европейския парламент, от M. Gómez-Leal и L. Visaggio, в качеството на представители,
- за Съвета на Европейския съюз, от A. Vitro и P. Mahnič Bruni, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от E. Montaguti и H. Støvlbæk, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 10 април 2014 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването и валидността на член 3 от Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 година относно улесняване на постоянното упражняване на адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията (ОВ L 77, стр. 36; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 3, стр. 24).
- 2 Запитванията са отправени в рамките на спор съответно между господата Torresi и Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata (Съвет на адвокатска колегия на гр. Мачерата, наричан по-нататък „Съвет на адвокатска колегия на Мачерата“) по повод отказа на последния да уважи молбите им за вписване в специалния раздел на регистъра на адвокатите.

Правна уредба

Правото на ЕС

- 3 Съображение 6 от Директива 98/5 гласи следното:

„като имат предвид, че на общностно равнище дейността е обусловена и от обстоятелството, че само няколко държави членки вече разрешават на тяхна територия упражняването на адвокатски дейности по друг начин, освен под формата на услуги, от адвокати от други държави членки, които практикуват под професионалното звание по произход; като имат предвид обаче, че има съществени различия между условията и реда в държавите членки, където съществува такава възможност, например по отношение на обхвата на дейността и задължението за вписване от компетентните органи; като имат предвид, че подобно разнообразие води до неравенство и нарушаване на конкуренцията между адвокатите от държавите членки и представлява пречка за свободното движение; като имат предвид, че само директива, която определя условията за упражняване на професията по друг начин, освен под формата на предоставяне на услуги, от адвокати, които практикуват под професионалното звание по произход, е в състояние да разреши тези трудности и да предостави еднакви възможности на адвокатите и потребителите на правни услуги във всички държави членки“.

4 Съгласно член 1, параграф 1 от посочената директива целта на последната е да улесни постоянното упражняване на адвокатската професия като свободна професия или на платена служба в държава членка, различна от държавата, в която е придобита професионалната квалификация.

5 Член 2, първа алинея от Директива 98/5, озаглавен „Право на упражняване под професионалното звание по произход“, гласи:

„Всеки адвокат има право да упражнява постоянно дейностите на адвокат, посочени в член 5, във всяка друга държава членка под званието по произход“.

6 Член 3, параграфи 1 и 2 от същата директива, озаглавен „Регистрация от компетентния орган“, предвижда:

„1. Адвокат, който желае да практикува в държава членка, различна от държавата, в която е придобил професионалната си квалификация, се вписва от компетентния орган на тази държава членка.

2. Компетентният орган на приемащата държава членка вписва адвоката след представяне на удостоверение за вписване от компетентния орган на държавата членка по произход. При представянето на това удостоверение той може да изисква то да е издадено от компетентния орган на държавата членка по произход преди не повече от три месеца. Той уведомява компетентния орган на държавата членка по произход за вписването“.

Италианското законодателство

7 Италианската република транспонира Директива 98/5 във вътрешното си право със Законодателен декрет № 96 от 2 февруари 2001 г. (редовна притурка на GURI, бр. 79 от 4 април 2001 г., наричан по-нататък „Законодателен декрет № 96/2001“). Член 6 от посочения декрет, озаглавен „Вписване“, гласи:

„1. За да упражняват постоянно адвокатска професия в Италия, гражданите на държавите членки, придобили някое от званията, посочени в член 2, трябва да поискат вписване в специалния раздел на регистъра в съответния съдебен район, в който трайно са установили своя постоянен или професионален адрес, при спазване на нормативната уредба, уреждаща задълженията в областта на социалната сигурност.

2. Вписването в специалния раздел на регистъра е обусловено от вписването на заявителя в компетентната професионална организация на държавата членка по произход.

3. Към заявлението за вписване се прилагат следните документи:

- a) удостоверение за гражданство на държава — членка на Европейския съюз, или заместваща декларация;
- b) удостоверение за постоянен адрес или заместваща декларация, или декларация на заявителя с посочен професионален адрес;
- c) удостоверение за вписване към професионалната организация на държавата членка по произход, издадено не по-късно от три месеца преди датата на подаване или заместваща декларация.

[...]

6. В срок от 30 дни от подаването или допълването на молбата адвокатският съвет, след като установи наличието на необходимите условия и ако не са налице основания за несъвместимост, разпорежда вписване в специалния раздел, като уведомява за това съответния орган на държавата членка по произход.

7. Молбата може да бъде отхвърлена само след изслушване на кандидата. Решението се мотивира, като пълният му текст се съобщава на заинтересуваното лице и прокурора в 15-дневен срок [...]

8. В случай на непроизнасяне по молбата от страна на адвокатския съвет в предвидения в параграф 6 срок, в десетдневен срок от изтичането на посочения срок кандидатът може да подаде жалба до Consiglio Nazionale Forense (Национален адвокатски съвет), който разглежда молбата по същество.

9. С вписването в специалния раздел на регистъра установеният адвокат получава право да гласува, но не и право да бъде избран.

[...]“.

8. Съгласно Кралски законодателен декрет № 1578 от 27 ноември 1933 г., преобразуван с изменения в Закон № 36 от 1934 г., изменен впоследствие (*Gazzetta Ufficiale*, бр. 24 от 30 януари 1934 г.), всички решения на Consiglio Nazionale Forense подлежат на обжалване по законосъобразност пред пленума на Corte suprema di cassazione (Касационен съд).

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

9. След придобиването на университетска диплома по право в Италия господата Torresi придобиват съответно и университетска диплома по право в Испания и на 1 декември 2011 г. са вписани като адвокати в регистъра на Ilustre Colegio de Abogados de Santa Cruz de Tenerife (адвокатска колегия на Санта Крус де Тенерифе, Испания).
10. На 17 март 2012 г. на основание на член 6 от Законодателен декрет № 96/2001 господата Torresi подават молби до съвета на адвокатска колегия на Мачерата за вписване в специалния раздел на регистъра на адвокатите, придобили квалификацията си в държава членка, различна от Италианската република, и установени в последната (наричани по-нататък „установени адвокати“).
11. Адвокатската колегия на Мачерата не се произнася по молбите за вписване в 30-дневния срок, предвиден в член 6, параграф 6 от Законодателен декрет № 96/2001.
12. Поради това господата Torresi подават жалби съответно на 19 и 20 април 2012 г. до Consiglio Nazionale Forense за произнасяне по молбите им за вписване. В подкрепа на жалбите си те посочват, че поисканите вписвания са обусловени от едно-единствено изискване, предвидено в действащата правна уредба, а именно представяне на „удостоверение за вписване към компетентния орган на държавата членка по произход“, която в случая е Кралство Испания.
13. Consiglio Nazionale Forense обаче приема, че положение, при което лице, получило диплома по право в дадена държава членка, е заминало в друга държава членка с цел да придобие адвокатска правоспособност и да се завърне незабавно в първата държава членка, за да упражнява професионална си дейност там, изглежда в противоречие с целите на Директива 98/5 и може да представлява злоупотреба с право.

14 Тъй като изпитва съмнения относно тълкуването и валидността на член 3 от Директива 98/5, Consiglio Nazionale Forense, като припомня, че Съдът го е обявил за компетентен да отправя преюдициални запитвания (решение Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411), решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Следва ли в светлината на общия принцип за забрана за злоупотреба с право и на член 4, параграф 2 ДЕС, свързан със зачитането на националната идентичност, член 3 от [Директива 98/5] да се тълкува в смисъл, че задължава националните административни органи да впишат в регистъра на установените адвокати италиански граждани, които са извършили злоупотреба с правото на ЕС, и че не допуска национална практика, която позволява на тези органи да отхвърлят молбите за вписване в регистъра на установените адвокати, когато са налице обективни обстоятелства в подкрепа на извода, че е налице злоупотреба с правото на ЕС, без да се накърнява, от една страна, зачитането на принципа на пропорционалност и недопускане на дискриминация, и от друга страна, правото на кандидата на обжалване по съдебен ред, за да се позове на евентуални нарушения на правото на установяване, и следователно съдебният контрол върху дейността на администрацията?
- 2) При отрицателен отговор на [първия въпрос], следва ли член 3 от [Директива 98/5], тълкуван в този смисъл, да се счита за невалиден с оглед на член 4, параграф 2 от ДЕС, доколкото позволява заобикаляне на правната уредба на държава членка, която обуславя достъпа до адвокатската професия от полагане на държавен изпит, като се има предвид, че този изпит е предвиден в конституцията на посочената държава членка и е част от основните принципи за защита на потребителите на професионални услуги и на доброто правораздаване?“.

По преюдициалните въпроси

Относно компетентността на Съда

- 15 Най-напред господата Torresi поддържат че Consiglio Nazionale Forense не е съдебен орган и следователно не е компетентен да отправя преюдициални запитвания на основание член 267 ДФЕС. По-специално този орган упражнявал правораздавателни функции единствено в дисциплинарни производства, но не и при съставянето на регистрите на адвокатите, като в това отношение той осъществявал чисто административни функции. Следователно, когато е сезиран на основание член 6, параграф 8 от Законодателен декрет № 96/2001, той следвало да се произнесе по вписването в качеството си на административен орган, който йерархически е горестоящ спрямо съвета на местната адвокатска колегия, непроизнесла се в срока, предвиден в параграф 6 от същия член.
- 16 Като се основават на решение Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587), господата Torresi посочват също че Consiglio Nazionale Forense не отговаря на условието за безпристрастност, тъй като членовете му са адвокати, избирани от съответните съвети на местните адвокатски колегии, включително колегията, която е страна в производството. Ето защо съществувал риск решаването на въпроса, с който е сезиран, да бъде повлияно от практически интерес, например ограничаване на броя на вписванията, а не толкова вдъхновено от прилагането на закона.
- 17 В това отношение следва да се припомни, че според постоянната съдебна практика, за да прецени дали запитващият орган притежава качеството на юрисдикция по смисъла на член 267 ДФЕС, Съдът взема предвид съвкупност от обстоятелства, а именно дали органът е законоустановен, дали е постоянно действащ, дали юрисдикцията му е задължителна, дали

производството е състезателно, дали той прилага правни норми и дали е независим (вж. по-специално решения Miles и др., C-196/09, EU:C:2011:388, т. 37 и цитираната съдебна практика и решение Белов, C-394/11, EU:C:2013:48, т. 38).

- 18 Що се отнася по-специално до независимостта на запитващия орган, това изискване предполага посоченият орган да е защитен от външна намеса или натиск, които могат да застрашат независимостта на решението на членовете му по отношение на разглежданите от тях спорове (вж. решение Wilson, EU:C:2006:587, т. 51).
- 19 Освен това, за да се установи дали национален орган, на който по закон са поверени различни по естество функции, трябва да се квалифицира като „юрисдикция“ по смисъла на член 267 ДФЕС, е необходимо да се провери конкретното естество на функциите, които упражнява в специфичния нормативен контекст, в който му се налага да сезира Съда. Националните юрисдикции могат да сезират Съда само ако пред тях има висящ спор и ако се произнасят в производство, което приключва с правораздавателен акт (вж. решение Belov, EU:C:2013:48, т. 39 и 41).
- 20 Що се отнася до първите пет елемента, припомнени в точка 17 от настоящото решение, от предоставената на Съда преписка е видно, че Consiglio Nazionale Forense е създаден със закон и е постоянно действащ. Освен това от обстоятелството, че компетентността му да се произнася по жалби срещу решенията, постановени от местните адвокатски колегии, е предвидена в закона, че тя няма факултативен характер и че приеманите от него решения при упражняването на тази компетенция имат изпълнителна сила, следва, че юрисдикцията на този орган е задължителна. На последно място, безспорно е, от една страна, че процедурата, прилагана пред Consiglio Nazionale Forense, която в голяма степен се основава на нормите на гражданското производство, е състезателна както в писмената, така и в устната си фаза, и от друга страна, че този орган прилага правни норми.
- 21 Що се отнася до изискването за независимост, следва да се отбележи на първо място, че от сведенията на италианското правителство по-специално следва, че Consiglio Nazionale Forense е орган, съставен от съветници, избрани от членовете на различните съвети на местни адвокатски колегии сред адвокатите, които имат право да се явяват пред Corte suprema di cassazione, като самите членове на тези колегии се избират сред адвокатите, вписани в регистрите на съответната адвокатска колегия, а длъжността на национален съветник е несъвместима по-специално с длъжността на член на съвет на местна адвокатска колегия.
- 22 На второ място, е явно, че по отношение на Consiglio Nazionale Forense важат предвидените в италианската конституция гаранции за независимост и безпристрастност на правораздаването. Следователно Consiglio Nazionale Forense упражнява своите функции напълно самостоятелно, без да е подчинен на когото и било и без да получава нареждания или инструкции от какъвто и да било вид. Впрочем разпоредбите на италианския Граждански процесуален кодекс по отношение на въздържането и отвода са изцяло приложими към него.
- 23 На трето място, както потвърди италианското правителство в съдебното заседание, за разлика от съвета на местна адвокатска колегия, която е страна в производството пред Consiglio Nazionale Forense, образувано по жалба срещу нейно решение, Consiglio Nazionale Forense не може да бъде страна в образувано пред Corte suprema di cassazione производство срещу решението, с което националният съвет се е произнесъл по жалба срещу решението на съвета на съответната адвокатска колегия. Следователно Consiglio Nazionale Forense притежава качеството на трето лице по отношение на органа, приел обжалваното решение, каквото е изискването в практиката на Съда (вж. решение Wilson, EU:C:2006:587, т. 49).

- 24 На последно място, от преписката става ясно, че съгласно установената практика националният съветник, произхождащ от района на съвета на адвокатската колегия, към която е подадена молбата за вписване, не участва в решаващия състав на Consiglio Nazionale Forense, без да се засяга пълната приложимост на правилата, уреждащи въздържането и отвода, предвидени в италианския Граждански процесуален кодекс. В съдебното заседание италианското правителство заяви, че ако някой от членовете на Consiglio Nazionale Forense е вписан в адвокатската колегия на Мачерата, той се е въздържал от участие в производството по жалбите на господата Torresi.
- 25 При тези условия следва да се установи, че Consiglio Nazionale Forense отговаря на изискванията за независимост и безпристрастност, характеризиращи понятието юрисдикция по смисъла на член 267 ДФЕС.
- 26 Що се отнася до изискването, припомнено в точка 19 от настоящото решение, а именно че запитващите юрисдикции могат да сезират Съда само ако упражняват правораздавателна функция, следва да се установи, че обратно на поддържаното от господата Torresi, когато съгласно член 6, параграф 8 от Законодателен декрет № 96/2001 Consiglio Nazionale Forense е сезиран с жалба срещу мълчалив отказ на съвета на колегията в 30-дневен срок от датата на подаване на молбата за вписване в специалния раздел на регистъра на адвокатите, той не се ограничава с произнасянето по молбата вместо съответната адвокатска колегия. В действителност, както следва по-специално от обясненията на италианското правителство и от протоколите от заседанията по жалбите на господата Torresi срещу съвета на адвокатската колегия на Мачерата, проведени на 29 септември 2012 г. пред Consiglio Nazionale Forense, последният следва да се произнесе по основателността на мълчаливия отказ на съвета на съответната адвокатска колегия, доколкото с него се отхвърля молбата за вписване на заинтересуваното лице. В този случай, ако Consiglio Nazionale Forense уважи жалбата, той разглежда молбата за вписване по същество.
- 27 Също така е безспорно, че подаването на жалба на основание член 6, параграф 8 от Законодателен декрет № 96/2001 е основание за образуване на производство, в което страните се приканват да изложат доводите си писмено и устно в открито съдебно заседание, подпомагани от адвокат. Прокурорът участва в заседанието и прави искания. В случая от посочените в предходната точка протоколи следва, че прокурорът е поискал да се отхвърли жалбата на господата Torresi. Consiglio Nazionale Forense се произнася в закрито заседание с решение, което по форма, наименование и съдържание съответства на съдебно решение, постановено в името на италианския народ.
- 28 На последно място, както беше припомнено в точка 23 от настоящото решение, макар съветът на местната адвокатска колегия, чието решение е обжалвано пред Consiglio Nazionale Forense, да е страна в производството пред този орган, когато решението, с което Consiglio Nazionale Forense се произнася по посочената жалба, на свой ред бъде обжалвано пред Corte suprema di cassazione, Consiglio Nazionale Forense не е страна в производството пред този съд. Действително, както следва от решението на посочената юрисдикция, постановено от пленума на 22 декември 2011 г., и от споменатото от господата Torresi в писмените им бележки, страна в производството пред Corte suprema di cassazione остава съветът на съответната адвокатска колегия.
- 29 От това следва, че в разглеждания случай Consiglio Nazionale Forense е сезиран именно със спор, по който трябва да се произнесе в производство, което приключва с решение с правораздавателен характер.
- 30 С оглед на гореизложеното следва да се установи, че доколкото упражнява контрол на основание член 6, параграф 8 от Законодателен декрет № 96/2001, Consiglio Nazionale Forense е юрисдикция по смисъла на член 267 ДФЕС и следователно Съдът е компетентен да отговори на поставените от него въпроси.

По допустимостта на преюдициалните въпроси

- 31 Господата Torresi и Съветът на Европейския съюз поддържат, че с оглед еднозначната практика на Съда в тази област поставените от Consiglio Nazionale Forense въпроси спадат към доктрината за „acte éclairé“ и следователно са недопустими.
- 32 В това отношение следва да се припомни, че независимо от наличието на практика на Съда, която разрешава разглеждания правен въпрос, националните юрисдикции запазват пълна свобода да сезират Съда, ако считат това за уместно (вж. Решение по дело Cilfit и др., 283/81, EU:C:1982:335, т. 13—15), без това дали разпоредбите, чието тълкуване е поискано, вече са били тълкувани от Съда, да води до отпадане на компетентността на Съда да се произнесе отново (вж. в този смисъл решение Voxus и др., C-128/09—131/09, 134/09 и 135/09, EU:C:2011:667, т. 32).
- 33 Следователно преюдициалните запитвания са допустими.

По първия въпрос

- 34 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 3 от Директива 98/5 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска компетентните органи на държава членка да се позоват на злоупотреба с право и да откажат вписване в регистъра на установените адвокати на граждани на тази държава членка, които, след като са получили университетска диплома в последната държава, са заминали в друга държава членка, за да придобият там адвокатска правоспособност, и впоследствие са се върнали в първата държава членка, за да упражняват там адвокатска професия под професионалното звание, придобито в държавата членка, в която е получена адвокатската правоспособност.
- 35 Най-напред следва да се припомни, че съгласно член 1, параграф 1 от Директива 98/5 целта на последната е да улесни постоянното упражняване на адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита професионалната квалификация.
- 36 В това отношение Съдът вече е имал повод да констатира, че посочената директива въвежда механизъм за взаимно признаване на професионалните звания на адвокатите мигранти, които желаят да упражняват професията си под званието, получено в държавата членка по произход (вж. решение Люксембург/Парламент и Съвет, C-168/98, EU:C:2000:598, т. 56).
- 37 Освен това, както следва от съображение 6 от Директива 98/5, с последната законодателят на Съюза има намерение по-специално да премахне неравнопоставеността в националните разпоредби относно условията за вписване към компетентните органи, които са в основата на неравенствата и пречките пред свободното движение (вж. решения Комисия/Люксембург, C-193/05, EU:C:2006:588, т. 34 и Wilson, EU:C:2006:587, т. 64).
- 38 В този контекст член 3 от Директива 98/5 осъществява пълна хармонизация на предварителните изисквания за ползване на правото на установяване, предоставено с Директивата, като предвижда, че адвокатите, желаещи да практикуват в държава членка, различна от държавата, в която е придобита професионалната квалификация, са длъжни да се впишат към компетентния орган на тази държава членка, която трябва да извърши вписването „след представяне на удостоверение за вписване от компетентния орган на държавата членка по произход“ (вж. в този смисъл решения Комисия/Люксембург, EU:C:2006:588, т. 35 и 36, и Wilson, EU:C:2006:587, т. 65 и 66).
- 39 В това отношение Съдът вече е постановил, че представянето на удостоверение за вписване от компетентния орган на държавата членка по произход пред компетентния орган на приемащата държава се оказва единственото условие, с което трябва да е обвързано вписването на

заинтересуваното лице в приемащата държава членка, позволяващо му да практикува в последната държава членка под професионалното звание по произход (вж. решения Комисия/Люксембург, EU:C:2006:588, т. 37, и Wilson, EU:C:2006:587, т. 67).

- 40 Следователно трябва да се посочи, че по принцип трябва да се счита, че гражданите на държава членка като господата Torresi, които представят пред компетентния орган на тази държава членка удостоверение за вписването им към компетентния орган на друга държава членка, отговарят на всички необходими условия за вписването им в регистъра на установените адвокати на първата държава членка под професионалното им звание, придобито в другата държава членка.
- 41 Въпреки това според запитващата юрисдикция господата Torresi в случая не могли да се позоват на член 3 от Директива 98/5, тъй като придобиването на адвокатска правоспособност в държава членка, различна от Италианската република, било с единствената цел да се избегне прилагането на правото на последната, уреждащо достъпа до адвокатската професия, и поради това представлявало злоупотреба с правото на установяване, противоречащо на целите на посочената директива.
- 42 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда правните субекти не могат да се позовават на нормите на Съюза с измамна или противоправна цел (вж. по-специално решения Halifax и др., C-255/02, EU:C:2006:121, т. 68, и SICES и др., C-155/13, EU:C:2014:145, т. 29).
- 43 По-специално, що се отнася до предотвратяването на злоупотребата със свободата на установяване, държавите членки имат право да приемат мерки, насочени към това да не позволят създадените с Договора за функционирането на ЕС улеснения да доведат до опити от страна на техни граждани да се отклонят неправомерно от нормите на националното законодателство (вж. решение Inspire Art, C-167/01, EU:C:2003:512, т. 136).
- 44 За да се установи наличието на злоупотреба, са необходими обективен и субективен елемент (вж. решение SICES и др., EU:C:2014:145, т. 31).
- 45 Що се отнася до обективния елемент, трябва от определена съвкупност от обективни обстоятелства да следва, че въпреки формалното спазване на предвидените в правната уредба на Съюза условия целта, преследвана с тази правна уредба, не е постигната (вж. решение SICES и др., EU:C:2014:145, т. 32 и цитираната съдебна практика).
- 46 По отношение на субективния елемент, трябва да е ясно, че е налице намерението да се получи неправомерно предимство от правната уредба на Съюза, като изкуствено се създават условията, необходими за неговото получаване (вж. в този смисъл решение O. и B., C-456/12, EU:C:2014:135, т. 58 и цитираната съдебна практика).
- 47 Както беше припомнено в точка 35 от настоящото решение, целта на Директива 98/5 е да улесни постоянното упражняване на адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита професионалната квалификация.
- 48 В това отношение следва да се приеме, че правото на гражданите на държава членка да изберат, от една страна, в коя държава желаят да получат своята професионална квалификация, и от друга страна, в коя държава имат намерение да практикуват професията си, е присъщо на упражняването на гарантираните от Договорите основни свободи в единния пазар (вж. в този смисъл решение Комисия/Испания, C-286/06, EU:C:2008:586, т. 72).

- 49 Следователно обстоятелството, че гражданин на държава членка, който е получил университетска диплома в същата държава, е заминал в друга държава членка, за да придобие там адвокатска правоспособност, и впоследствие се е върнал в държавата членка, чийто гражданин е, за да упражнява там адвокатска професия под професионалното звание, придобито в държавата членка, в която е получена адвокатската правоспособност, представлява една от хипотезите, при които е постигната целта на Директива 98/5 и само по себе си не може да представлява злоупотреба с правото на установяване, произтичащо от член 3 от Директива 98/5.
- 50 Освен това, както посочва генералният адвокат в точки 91 и 92 от заключението си, обстоятелството, че гражданин на държава членка е избрал да придобие професионална квалификация в държава членка, различна от тази, в която пребивава, за да се възползва от по-благоприятното ѝ законодателство, само по себе си не е достатъчно, за да представлява злоупотреба с права.
- 51 Впрочем тази констатация не може да бъде опровергана от факта, че молбата за вписване в регистъра на установените адвокати към компетентния орган на приемащата държава членка е подадена кратко време след получаване на професионалното звание в държавата членка по произход. Действително, както посочва генералният адвокат в точки 93 и 94 от заключението си, член 3 от Директива 98/5 по никакъв начин не предвижда, че вписването на адвокат, желаещ да практикува в държава членка, различна от държавата, в която е придобил професионалната си квалификация, от компетентния орган на приемащата държава членка, може да бъде обусловено от изискване за определен период на придобиване на практически опит като адвокат в държавата членка по произход.
- 52 С оглед на всички изложени съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 3 от Директива 98/5 трябва да се тълкува в смисъл, че не представлява злоупотреба обстоятелството, че гражданин на държава членка е заминал в друга държава членка, за да придобие там адвокатска правоспособност след успешно положени университетски изпити, и се е върнал в държавата членка, чийто гражданин е, за да упражнява там адвокатска професия под професионалното звание, придобито в държавата членка, в която е получена тази правоспособност.

По втория въпрос

- 53 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 3 от Директива 98/5 е невалиден с оглед на член 4, параграф 2 ДЕС.
- 54 В това отношение в самото начало следва да се припомни, че по силата на член 4, параграф 2 ДЕС Съюзът е задължен да зачита националната идентичност на държавите членки, присъща на техните основни политически и конституционни структури.
- 55 Consiglio Nazionale Forense счита, че доколкото позволява на италианските граждани, придобили адвокатска правоспособност в държава членка, различна от Италианската република, да упражняват професията си в тази държава, член 3 от Директива 98/5 води до заобикаляне на член 33, параграф 5 от италианската конституция, която обуславя достъпа до адвокатската професия от успешното полагане на държавен изпит. Следователно, доколкото позволявала да се заобиколи правна уредба, която е част от италианската национална идентичност, тази разпоредба на вторичното право на Съюза нарушавала член 4, параграф 2 ДЕС и следователно трябвало да се счита за невалидна.

- 56 В това отношение следва да се посочи, че член 3 от Директива 98/5 се отнася единствено до правото на установяване в държава членка с цел упражняване на адвокатската професия под професионалното звание, придобито в държавата членка по произход. Тази разпоредба не урежда достъпа до адвокатската професия, нито упражняването на тази професия под професионалното звание, придобито в приемащата държава членка.
- 57 От това неминуемо следва, че молбата за вписване в регистъра на установените адвокати, подадена на основание член 3 от Директива 98/5, не позволява да се избегне прилагането на законодателството на приемащата държава членка относно достъпа до адвокатската професия.
- 58 Следователно, както признава италианското правителство в съдебното заседание, следва да се приеме, че доколкото позволява на гражданите на държава членка, придобили адвокатска правоспособност в друга държава членка, да практикуват адвокатската професия в държавата, чиито граждани са, под професионалното звание, получено в държавата членка по произход, член 3 от Директива 98/5 при всички положения не може да засегне основните политически и конституционни структури, нито съществените функции на приемащата държава членка по смисъла на член 4, параграф 2 ДЕС.
- 59 От това следва, че при разглеждането на втория поставен въпрос не се установяват обстоятелства, които могат да засегнат валидността на член 3 от Директива 98/5.

По съдебните разноски

- 60 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

- 1) **Член 3 от Директива 98/5/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 1998 година относно улесняване на постоянното упражняване на адвокатската професия в държава членка, различна от държавата, в която е придобита квалификацията, трябва да се тълкува в смисъл, че не представлява злоупотреба обстоятелството, че гражданин на държава членка е заминал в друга държава членка, за да придобие там адвокатска правоспособност след успешно положени университетски изпити, и се е върнал в държавата членка, чийто гражданин е, за да упражнява там адвокатска професия под професионалното звание, придобито в държавата членка, в която е получена тази правоспособност.**
- 2) **При разглеждането на втория поставен въпрос не се установяват обстоятелства, които могат да засегнат валидността на член 3 от Директива 98/5.**

Подписи